

Fények és árnyak

Körösmező neve elsőként 1555-ben bukkan fel a kora újkori okmányok lapjain, s minden bizonnyal egy kőrösfákkal szegélyezett "mezőre", pontosabban: hegyi legelőre vezethető vissza. Az első világháború idején súlyos harcokat vívtak itt egymással az Alföldre kitörni igyekvő orosz, illetve a Tisza-völgyet elszántan védő osztrák-magyar csapatok, 1918-ban, a Monarchia felbomlásakor pedig ezen a településen kiáltották ki a tiszavirág-életű Hucul Népköztársaságot, melynek harcosai még Máramarosszigetet is meg akarták hódítani, ám Huculország terve mégsem vált valóra...

Biró András és tanítványai

De térjünk is vissza a múltból a jelenbe, s vizsgáljuk meg, mint él a körösmezői magyarság a folyóvölgy fölé tornyosuló, szépséges hegyek között, a Tatár-hágó tövében.

- Mintegy ezren vagyunk a 8600 lelkes településen - tájékoztat Francz Ignác, a KMKSZ helyi alapszervezetének az elnöke. - Sokunk a turizusból él, lévén, hogy Körösmező életében nagy szerepet játszik az idegenforgalom, elsősorban a téli síturizmus,

s többségében a hágókon túlról érkező turisták töltik meg ilyenkor a szállodáinkat. Mindenszentek napján általában már hó takarja a vidéket (bár az utóbbi két évben alig hozott havat a tél), november közepe táján beindul a sídény, s gyakran májusig is megmarad a hó. A helyi magyarok pedig szép számban dolgoznak az új turisztaszállók építkezéseiben is, a hotelekben, a vendéglátó-ipari, illetve a kereskedelmi egységekben, míg az egyik dragobrátai szálloda egy magyar nemzetiségű körösmezői lakos tulajdonában áll...

Vállalkozók is akadnak a magyarság körében és persze, sokan dolgoznak külföldön, elsősorban Csehországban s a kijevi építkezéseken. Juhtenyésztéssel viszont nem foglalkoznak, noha több helybeli ukrán-ruszin lakos is tart bányákat.

- Milyen a kapcsolattartás az anyaországgal, illetve a kárpátaljai többséggel?

- Már nyolc éve működik a kábeltévé-hálózat, melyen keresztül kezdettől fogva vesszük a Duna - TV, valamint az M2 adásait, s miután két évvel ezelőtt lement a parabolaantennák ára, többen is felszereltették azokat az otthonukra, melyekkel az összes magyar nyelvű adást is foghatják - fejti ki a KMKSZ-elnök. - Ami pedig a sajtótermékeket illeti, korábban negyvenen járták a Kárpátalját, a jelenleg pedig 50-re emelkedett az előfizetők száma. Az újság példányait - római katolikus egyházi lapokkal együtt - Mikulyák László római katolikus plébános hozza ki nekünk Rahóról (a tisztelendő úr különben vasárnap, illetve szerdán és pénteken tart misét).

A szörványban élők számára talán az iskoláknak van a legnagyobb szerepe. A Tatár-hágó tövében fekvő nagyközségben előbb Trianont követően számolta fel a magyar tannyelvű iskolát a csehszlovák állam, majd a szovjethatalom is hasonlóképpen cselekedett a 2. világháború után. A legutóbbi rendszerváltáskor azután, az 1991 - 1992-es tanévben, a 1. sz. Körösmezői Középiskolában, 22 tanuló részére önálló tantárgyként kezdték oktatni a magyar nyelvet, hét évvel ezelőtt pedig megszületett a település magyar óvodája, s magyar tagozat nyílt az említett középiskolában.

A két intézmény közös épületben működik, s Bécs város magisztrátusának az anyagi támogatásával, az osztrák Marika-Freunde Egyesület, a holland World Servants Alapítvány, valamint a magyarországi, érdi központtal működő Egymásért Alapítvány együttműködése révén újjátották fel az óvoda és az iskola otthonát, majd rendezték be a gyermekintézményeket 2002 és 2006 között.

Jelenleg 51 gyermekkel foglalkozunk az óvoda falai között, ahol három óvónő, valamint két dada vigyáz az apróságokra - mutatja be munkahelyét Francz Nelli, az óvónők egyike. - Az egyik munkatársunk Beregszászból jött át hozzánk, a szórványvidékre, mi, a többiek viszont helybeli lakosok vagyunk. Játékokkal, meséskönyvekkel az osztrákok és a KMPSZ, valamint magyarországi barátaink láttak el bennünket.

- Az iskolában jelenleg 34 nebulónk tanul az elemi, 32 diákunk pedig az általános iskolai osztályokban - tájékoztat Vizauer Magdolna ukrán nyelv- és irodalomtanár.

- Mivel szétszórta lakunk Kőrösmező területén, korábban a saját mikrobuszommal hoztam-vittem a tanulókat, három évvel ezelőtt azonban a Munkácsi Római Katolikus Püspökség két mikrobuszt bocsátott a rendelkezésünkre, s azóta - a fiammal együtt - ezekkel ingáztatjuk a gyermekeket - magyarázza Francz Ignác, aki az iskola gondnoka is.

- A tanulók többsége viszont otthon nem beszél magyarul, csak néha-néha a nagyszülőkkel, ezért aztán nehezebb foglalkozni velük, mint a magyar közegben élő gyermekekkel. Az általános iskolai osztályokban heti 4 - 5 órában tanulják a magyar nyelvet és az irodalmat, de ha kijönnek az óráról, ukránul beszélgetnek... - fejt ki a Nagyberegről ide került Bíró András, magyar nyelv- és irodalomtanár. - De nem csoda, hogy így alakult, hisz' több mint fél évszázadon át nem volt magyar iskola a nagyközségben, s a mostani középkorosztály tagjai sem tanultak meg rendesen magyarul, kivéve azokat, akiket esetleg otthon tanították a szülei. És most is csak a magyar nyelv- és irodalomórákat vezetjük az anyanyelvünkön, mert Vizauer Magdolnán és rajtam kívül nincs több magyar nemzetiségű általános iskolai tanárunk, s az 1. sz. középiskolában dolgozó, magyarul nem beszélő pedagógusok oktatják a tantárgyakat. És mivel nincs megfelelő szaktanárunk, illetve nincs rá keret, a magyar történelmet sem oktatja senki az iskolánkban.

- Ráadásul három éve már egy új program szerint folyik az iskolai oktatás, ami azt jelenti, hogy még az alsó osztályokban is csak a magyarórákat bonyolítják le az anyanyelvünkön, s míg azelőtt heti hat órában tanulták a magyar, illetve három órában az ukrán nyelvet, jelenleg éppen fordított a helyzet - szomorkodik Vizauer Magdolna. - Az 1. osztályban tart hetente plusz egy fakultatív magyarórát az egyik alsós tanítónőnk, Bíró Nóra. De nem tudom, mit hoz a jövő. Ha a későbbiekben nem lesz 12 elsősünk, akkor nem indul az 1. osztály, míg ha nemzetiségi, konkrétan magyar nyelven tartanak az órákat, 6-7 gyermek is elegendő lenne az 1. osztály beindításához.

A Nyíregyházi Móricz Zsigmond Megyei és Városi Könyvtár munkatársai nemrég létrehozták a Kárpátaljai Magyar Iskolai Könyvtárakért Alapítványt, mely több mint 400 kötetet adományozott a tanintézetnek. Emellett pedig több mint 50 DVD-t is ajándékoztak a magyar iskolai tagozatnak, nagyjából mesefeldolgozásokat, de tudományos ismeretterjesztő alkotásokat is.

A tanórák mellett az iskola pedagógusai heti néhány alkalommal vasárnapi iskolai foglalkozásokat tartanak - magyar nyelvből - a tanulóknak, s a délutáni, fakultatív foglalkozásokon is igyekeznek mind jobban elsajátíttatni anyanyelvünket az alsós nebulókkal. A KMPSZ pedig az Irka lapszámain, illetve kifestőkönyveket juttat el az oktatási intézménybe, s szép összeget kitevő anyagi támogatásban részesíti a szórványban dolgozó magyar tanárokat.

A szórványban élő gyermekek számára megrendezett Irka-táborok munkájában 5-10 helybeli magyar iskolás vesz részt, az anyaországban pedig - mint Szenek Olga helybeli nyugdíjas pedagógustól megtudom - a Rákóczi Szövetség évente megrendezett esztergomi táborába jutnak el a helybeli gyermekek. Az idén pedig - magyarázza Bíró András - megkeresett bennünket az ugyancsak magyarországi Aranycsapat Alapítvány, mely sport-, illetve kulturális rendezvényeket szervez a

határon túli magyar gyerekek számára, s az útiköltség kivételével minden költséget fedez.

Végezetül pedig ejtsünk néhány szót a helyi ételspecialitásokról, valamint az öltözködési szokásokról...

Az ún. bános nem más, mint tejfelben megfőzött puliszka, melyet brindzával (juhtúróval) tálalnak - tájékoztat Bíró András. - Megjegyzendő, hogy a legtöbb ételhez juhtúrót is esznek, s ugyancsak helyi különlegességként, húst töltenek két, reszelt krumpliból készült lapcsánka közé. Ami pedig az öltözködési szokásokat illeti, templomba menéskor vagy ünnepi alkalmakkor a férfiak felveszik a jellegzetes, kivarrott hucul inget, néha még a hucul kalapot is, míg az asszonyok a népviselethez tartozó, csipkézett, hímzett blúzban és báránybőr bekecsben mennek az istentiszteletre. Lábbeliként még mindig használják a kissé felfelé kunkorodó orrú, régi, népviseleti jellegű csizmát, a szülők pedig nagyon sok gyermek számára is beszerzik a hucul öltözetet, pedig 120-150 hrvnyánál kezdődik az ára...

Lajos Mihály